

Euangelium

Postilla fratris Nicolai de lyra sup Jobannē incipit

Capitulum primum.

In principio erat verbū. fm q̄ patet ex pdictis intēctio beati Jobānis est diuinitatem dōmini nostri iesu chrisi principaliter declarare: ad extinguendum heresim bebionitarū extunc insurgentem: qui dicūt chrisum purum hominem: et per consequens ante mariam nullo modo fuisse. Et iō in hoc euangelio sic procedit: q̄ primo diuinitatem chrisi per rationem q̄tum possibile est probat: secūdo ipam p̄ miracula ab ipso facta manifestat in principio sequentis ca. ibi. Tercia die. Prima in duas quia primo diuinitatē chrisi ostendit: secūdo declarat qualiter hoc sibi innotuit: ibi. Et vidimus. prima in duas: q̄ primo declarat ipsius filij dei eternam generationē: scđo t̄palem incarnationem: ibi. Fuit homo. Prima in duas quia primo determinat de ipso filio dei q̄tum ad eius esse seu generari: secūdo q̄tum ad eius operari: ibi. Omnia p̄ ipm. Circa primum quatuor declarat primum est filij a pre eternam generationem. secūdu est ipsozum personalem distinctionem: ibi. Et verbū erat apud dei. tertium est patris et filij substantialitatez ibi. Et deus erat verbū. quartum est ipsozum co eternitatem: ibi. Hoc erat in principio apud deum. Ad euidēntiam istoz utitur nomine verbi: qđ nō inuenitur nisi in creatura intellectuali: que est ad imaginem dei facta: et iō efficacius ducit in cognitōne creaturis q̄ cetere creature. Et iō ad intellectum dicendorū alia qua sunt hic p̄mittenda. primum est qualiter verbū i nobis inuenit: secūdu qualiter in deo ponit: tertiu qualiter proprietates filiationis in verbo diuino reperit: q̄ beatus Jobannes loquitur de filio dei sub nomine verbi. Circa primum sciendum: q̄ vox significatiua dicitur verbum: sed hoc est t̄m modo large et denominatiue in q̄tum significat interioris mentis conceptum: sicut vna dicitur sana in q̄tum est sanitatis in dicatiua: et ideo sicut proprie dicitur sanitas quod p̄ vnam designatur: ita illud pprie dicitur verbū quod per vocem significatur: hoc autē est interioris mentis conceptus fm q̄ dicit philosophus. j. piber. Voces sunt note. i. signa earum passionū q̄ sunt in anima. et ideo conceptus mentis interior etiam anteq̄ per vocē designetur pprie verbum dicitur: et hoc est quod dicit Augustinus. xv. de trinitate. Quisquis potest intelligere verbū nō solum anteq̄ sonet: verum etiam anteq̄ sonorū eius imagines cogitatione inuoluantur: potest videre aliqua illius verbi similitudinē: de quo dictum est. In principio erat verbum. Aduertendum tamē q̄ in nobis ē duplex interioris mentis cōceptus: vnus informis et imperfectus: alius formatus et perfectus. Cuius rō est: q̄ cognitio nostra p̄cedit de imperfecto ad perfectum: et ideo de re primo habemus conceptus confusum et imperfectum: vt habetur. j. p̄physi. et talis conceptus nō dicitur proprie verbum sed cogitatio. Procedendo autem peruenimus ad habēduz conceptum rei perfectum et determinatum: qui a philosophis vocatur definitio: a sanctis autem dicitur pprie verbum: et hoc est quod dicit Augustinus. ix. de trinitate. Diffinitio temperantiaz et hoc est verbum eius: et sic patet primum. s. quid sit verbum in nobis. Circa secundum considerandum quod deus est intellectualis nature: vt ab omnibus tam sanctis q̄ philosophis supponitur tam q̄ manifestum: et ideo in ipso ponitur verbum non tamē ad similitudinē verbi large dicti: quod est ipsa vox significatiua: vel conceptus rei imperfectus: q̄ in deo nihil est sensibile nec etiam imperfectum: et propter hoc vox significatiua que sensibilis est: et ipsa cogitatio que licet sit

intellectualis t̄m q̄ imperfectionē implicat: non habet ibi locum: sed ibi ponitur verbum in q̄tum importat cōceptum rei perfectum: quia deus vnico actu intelligendi seipsum et omnia alia concipit perfecte. Ex quo patet differentia verbi nostri ad verbum diuinum: quia verbum nostrum in mente multiplicatur: quot enim sunt ibi conceptus perfecti vel formati: tot sunt ibi verba. In deo autem est verbum vnicum: quia non potest ibi esse nisi vnicus conceptus perfectissimus. Item verbum in nobis est accidens et quid transiens: quia non semper actu intelligimus: sed in deo idem ē quod substantia diuina: quia non patitur admixtionem alius accidentis seu cuiuscunq̄ nature extranee. Est etiam verbum semper actu permanentis et eternum: et sic patet aliquantulum scđm. s. qualiter in diuinis ponatur verbum. Circa tertium sciendum q̄ de ratione filiationis proprie dicte est q̄ ibi sit processus viuētis a viuentē fm rationem similitudinē in identitate nature saltem specifica vel in propinquo genere: quod patet quia in rebus inanimatis quis vnū procedat ab alio sicut ignis ab igne: nō tamen ignis productus ab alio igne dicitur eius filius. Similiter si res non viuua procedat a viuentē: non inuenitur ibi ratio filiationis: sicut artificiatum procedit ab artifice: non tamen dicitur eius filius: et ideo requiritur sic dictum est processus viuētis a viuentē. Item hoc non sufficit nisi sit processus fm similitudinē nature: quia pediculus procedens ab homine non dicitur eius filius: sed ille qui procedit ab eo similis in specie. Aduertendum tamē q̄ non est de perfecta ratione filiationis q̄ natura specificata in patre et filio numero distinguatur: sed hoc contingit ex imperfectione illius nature: que propter sui limitationem in pluribus suppositis esse non potest vna numero existens. Singitur in diuinis ponatur verbum distinctum personaliter a principio a quo procedit: sicut veritas rei se habet vt magis patebit infra. Consequenter oportet dicere q̄ in ipso perfecte inueniatur ratio filiationis: quia deus non solum est viuens: sed vita per essentiam: et ideo verbum in diuinis necessario procedit: sicut viuens a viuentē: et in identitate nature: non solum specifica sed numerali. Et procedit etiam fm rationem similitudinē: quia de ratione verbi est q̄ sit perfecta similitudo illius cuius est verbum: et ideo verbum in diuinis et filius idem se per omnem modum: propter quod dicit Augustinus. vj. de trinitate. Verbum solus filius accipitur: et eo dicitur verbum quo filius. His prelibatis procedendum est ad declarationem prime conclusionis quam inducit Jobannes ad probandum eternam filij generationem: vt predictum est: nec debet aliquis admirari q̄ tantum in istis steti. quia verba beati Jobannis continent sententiam maximam: immo nobis incomprehensibilem: ideo non potest paucis verbis etiam modicum declarari. In ratione autem ista beatus Jobannes supponit vnū quod ab omnibus supponitur tam q̄ manifestum scilicet q̄ deus sit principium simpliciter primum: et per consequens q̄ sit intellectualis nature aliter non haberet noticiam sui et aliorū quod est inconueniens maximū: et ideo quicquid est perfectio nis in natura intellectuali totūz competit ei modo tamen superexcellenti. In natura autēz intellectuali perfectionis est q̄ ibi sit verbū: quia hoc competit ei in q̄tum est in actu perfecto: vt patet p̄ predicta: ergo in ipso deo pprie et perfecte est verbū. Verbum autē de sua ratione dicit quid procedens ab eo cuius est verbum: sicut conceptus a concipiente. Cum igitur verbum et filius idem sint sequitur q̄ ibi sit generatio filij a patre: ex quo est ibi processus verbi a dicente. Diuisus ratio nis Jobannes ponit tantūm cōclusionem omittēs istam deductionē: sicut frequenter faciunt phi t̄gen de solūmō vna propositionem sue rōnis: et hoc modo dicit

Johannis

Johannes. a In principio erat vbu. i. in ipso deo hab oibus supponit primu principiu necessario est verbu ipse dicitur: vt pz p dicitur. b Et vbu. dicitur pbat pns z filij psonale distinctione. Ad cuius intellectum sciendum q psona est intellectualis nature in comunicabilis ex istentia: vel potius subsistentia. Verbu autem diuinus no pot ee accidens: vt pz ex pdictis: et io oz q sit qd subsistes in diuina natura. Est et ico municabile: qa nec intellectus

Incipit euangelium fm Johanne. Caplm. j.

In principio erat verbu: et verbu erat apud deum:

nec natura capit q procedens sit ide p oem modu cu eo a quo pcedit: ideo qz verbu in diuinis pcedit per actu reale oz q inter ipm et principiu a quo pcedit sit distinctio realis p pueritates suas alteri incomunicabiles: ideo cum vtriqz sit subsistens inedicabile in natura diuina: que est in supremo intellectualitate sequitur q inter verbu et principiu a quo est verbu sit distinctio psonalis. Et hoc est quod breuiter tangit Johannes dicens. Et verbu erat apud deum. Nulla. n. res dicitur pnie esse apud semetipsum: sicut nec aliquis est in seipso vt dicitur. iij. pby. z io inter vbu z principiu apud qd est verbu. s. ptem est psonalis distinctio. Mo. n. vbu pcedit a pre p actione trahente extra: s. manet in tra: z io verbum manet in tra illud q est verbu tñ ab eo distinctus q distinctio psonalis est: vt pz p dicitur: c Et deus dicit pnr probat patris z filij p substantialitate: verbu em diuinu est quid subsistens in natura diuina: vt predictu est. natura autem diuina no est multiplicabilis: qa nullo mo pot ee nisi vna z simplicissima: z io oz q vbu z principiu a q est vbu sint ide genit? in na quis distinguat. vt pdictu est in psona: z hoc est qd dicit Johannes. Et deus erat verbu: ita q li de ponat a pre pdicta: dicitur sic verbum est ds. Moia. n. et vba trāspostita idem significant. q. d. Johannes: quis verbu sit apud deum: no tñ est aliquid extraneum nature: sicut e vbu no struēd est nature diuine que indiuisibilis est: io est eadem omo in ipso z in patre. d Docerat in principio dicit pnr declarat quartu. s. coeternitas patris et filij. Mo. n. pcedens sit postorius duratio eo a quo pcedit hoc ptingit multipliciter. Uno mo qz pducēs no habz a principio sue durationis potētia pductiua pfecta: sicut hō a principio puericie no hz potētia generadi pfecta: z io a filij? necessario postorius e duratio. Alio mo ptingit pp modū pducendi: qz qñ aliquid pducit p motū q mor? est in tpe: oz q pductū sit postorius pducēte duratio: qz pductū primo hz ee in illo instāti in quo terminat iste motus. Tercio mo ptingit hoc qñ aliquid pducit libere et no de necessitate nature: qz tale agēs pot expectare ad producendū suū effectū: sicut creature pducunt a deo: q potētia est pfectissima: et sine trāsmutatione z motu: tñ no sunt ei coeter ne: qz et si ab eterno potuit producere creaturā: vt dicit aliqui tñ noluit. Nullo autem istoz modoz pot poni i diuinis: qz filij? siue verbu qd est ide: vt pz p dicitur: sit postorius patre: qz in diuinis nulla pot ee potentia productiua imperfecta: vt de se patet: nec verbu in diuinis pcedit per mutationem z motū: qz in diuinis no hnt locū: fm q dicit beatus Iacobus. Apud quem no est trāsmutatio nec vicissitudo obumbratio. Item filij? pcedit a patre de necessitate nature: qz de? necessario: intelligit se: sic relinquit q filius sit equalis patre in duratione: hoc est quod breuiter dicit beatus Johannes. d Docerat in principio apud deū. hoc. s. verbum de quo locutus fuerat: erat apud deū a principio eternitatis: sic pz quartu qd de vbo dei fuerat suprapositū. e Dia p ipm. Post qz euangelista declarauit ipi? ver

bi esse seu generari: hic pnr declarat suū agere seu opari: z diuidit i duo: qz primo declarat qñ ad oēs creaturas in generali: sedo qñ ad hoies i specialibz. Et vi. erat lux hominū. Prima in duo: qz primo declarat ppositū qñ tum ad producendū actū: sedo qñ ad producendū modū: ubi

et deus erat verbus. Doc erat in principio apud deū Omnia p ipsum facta sūt et sine ipso factum est nihil Quod factū est in ipso vita

Quod factū ē. In prima parte ostendit q actus producendi ipius verbi se extendit ad omnē creaturaz in generali: qz creature pducunt a deo sicut artificata per artificem: Sapie. viij. Omnū est em ar: tifer zc. cū deus sit

agens p intellectū: qd aut producit p arte seu intellectū producit p conceptū artis seu intellectus: sicut domus in re extra producit a homo que est in anima. viij. meta. Verbum autem in diuinis ide est q conceptus intellectus diuini: vt. s. dicitur est: ergo oia p ipm producta sunt: z hoc est quod dicit Jobā. Oia p ipm facta sunt: z qz possit aliquis credere q hoc signū oia distribueret solū pro creaturis corporalibus: eo q in principio. Ben. vbi agit de pma rerū productio: no sit mentio nisi de corporalibus creaturis: io ad excludendū addatur. Et sine ipso factū est nihil. qz etiam spirituales creature sunt a deo sicut ab efficiēte. Considerandū tñ q manicheus dixit nihil hic teneri affirmatiue: z hoc fm ipm intelligunt creature corporales: q parū hnt de entitate: z pter hoc significant hoc nomine nihil: eo modo loquendi quo dicit pbs. ij. pby. q. d. Illud quod est modicū nihil reputat. Sic igit exponit manicheus. di. Et sine ipso factū est nihil. sine vbo facta est corporalis creatura: qz dicit ipam ee facta a principio male. Posuit em duo principia: vnu simpliciter bonū: aliud simpliciter malū: et ab isto dixit corpalem creaturam pcedere: sed istud patet ee falsum: qz ens et bonū coertuntur: z io quātū habet corporalis creatura de entitate tātz de bonitate: z p consequens a principio bono pcedit. h etiam patet ex ordine rez et connectione earz: qz vniuersi corruptibiles creaturas z incorruptibiles videntur adinuicem connecti z in vnum ordinari: z ideo pcedendūz est eas ab vno principio produci: et vnu in finem reduci: pter quod pbs. xij. meta. ex connectione vniuersi probat vnitatem primi principij dicens: Entia nolūt male disponi: nec bona pluralitas principatū: vnus ergo pnceps. pluribus etiam alijs modis error manichei posset impugnari: sed omitto pter prolixitatē vitandā: z diffusi? hz tractari. ij. sententiar. Alij aut dixerūt qz p nihil intelligitur dyabolus que dicit esse sine verbo factū. Sed hoc pz esse falsum: qz dyabolus no est natura malus. si em malū esset integrū seipm destrueret: et io natura ipius bona qz: z ideo facta est a verbo a quo oia bona pcedunt: Et io exponendum est li nihil sicut expositū est. s. f Ad factum est. Ostensio q verbum sit causa productiua reruz dicit pnr ostendit p que modū sit cā earum. Ad cuius intellectum sciendum q fm pbs. ij. de aia quatuor sunt gradus vite seu viuētū: vegetatiuū: sensitiuū: motiuū z fm locū: z intellectiuū. Et inter istos grad? intellectiuū tenet summū locum: et ideo ea que sūt in aliquo fm modū intelligibile sunt in eo fm modū vitalē. Creature autem pexistunt in verbo sicut in conceptu artis vel intellectus vt patet ex pdictis: z p consequens sunt in eo p modum vite intellectiue: quia intelligere verbi est suum esse: z suum viuere: et hoc est qd dicit. f Quod factum est in ipso vita erat: quia quod factum est in re extra pnr erat in verbo p ideā: q ide est quod essentia diuina z vita. Et sic patet modus p que creature pcedunt a verbo: videlicet sicut artificata ab artifice vlab arte: pp qd dicit boeti. iij. de solatioe. Tu cūcta supno duc? ab exemplo pulchris pulcherrim? ipemūdū mente gerens: similis imagine formās. Alio mo exponit hoc in qñ creature pexistunt